

Sovyet sendikasında Türk tramvay işçilerine mektup

Hazırlayan: Dr. Mehmet Perinçek

1 Mayıs İşçi Bayramı'nın dünyada ve Türkiye'de kutlanacağı bu ay, sizlerle emek tarihinden bir belge paylaşmak istedik. İstiklâl Savaşı dönemi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında işçi hareketlerinde en canlı işkollarından tramvay işçileri önemli rol oynamıştır. Tramvay işçileri, İstanbul'un işgal döneminde ekonomik taleplerin ön planda olduğu grevler örgütlemişlerdir. Bu grevler ve 1 Mayıs kutlamalarının örgütlenmesi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında da kamuoyunu sık sık meşgul etmiştir. Diğer taraftan tramvay işçileri, sendikaların kurulmasında öncü olmuş, sendikaların içinde çekirdek güç işlevi görmüşlerdir.¹ Tramvay işçilerinin bu hareketliliği, SSCB'deki Belediye İşçileri Sendikası'nın da dikkatini çekmiş olacak ki, Sovyet sendikacıları, 2 Aralık 1926 tarihinde Amele Teali Cemiyeti bünyesindeki İstanbul Tramvay Amelesi Cemiyeti'ne dostluk bağları kurmak üzere bir mektup göndermişlerdir.

Aşağıda tam metnini sunduğumuz, Türkiye'de ilk defa yayımlanan ve Rusçadan çevrilen bu mektuptaki dipnotlar bize aittir.

2 Aralık 1926

Değerli yoldaşlar!

Örgütünde 45 bine yakın tramvay işçisini² bir araya getiren bizler, sendikanızla karşılıklı kardeşlik bağları kurmak isteriz. Örgütünüzün nasıl çalıştığı, çalışmalarında hangi başarıları elde ettiği, ayrıca üyelerinizin çalışma koşulları konularında bilgiler almak arzusundayız. Kendi tarafımızdan sendika hayatımız ve çalışma koşullarımız hakkında sizi bilgilendirmeye hazırız.

Kardeşlik bağlarını kurmayı içtenlikle dilerken, önerimizi geri çevirmeyeceğinizi umuyoruz.

Yoldaşça selamlarımızla,

1 Tramvay işçilerinin bahsi geçen dönemdeki örgütlenme ve faaliyetleriyle ilgili olarak bkz. Erden Akbulut, Mete Tunçay, **İstanbul Komünist Grubu'ndan (Aydınlık Çevresi) Türkiye Komünist Partisi'ne 1919-1926**, c.I-II, İstanbul, Sosyal Tarih Yayınları, Aralık 2012, Şubat 2013; Mete Tunçay, **Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925)**, c.I, İstanbul, İletişim Yayınları, 2009; Zafer Toprak, "Tek Parti Döneminde Çalışma Yaşamı ve Amele Teali Cemiyeti", **Düşün**, Haziran 1986; Eminaalp Malkoç, "Erken Cumhuriyet Döneminde İşçi Sınıfına 'Resmî' Bir Bakış Açısı: Cumhuriyet Gazetesinin Gözünden Amele Teali Cemiyeti", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, c.XXXI, No.91, Bahar 2015; Yıldırım Koç, **Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi**, Genişletilmiş 2. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, Eylül 2003.

2 Sendikanın 1926 yılındaki toplam üye sayısı ise 216 bini aşmaktadır.

SSCB Belediye İşçileri Sendikası Merkez
Komite Başkanı Teleşev³

SSCB Belediye İşçileri Sendikası Merkez
Komite Sekreteri Ratmanov

(Rusya Federasyonu Devlet Arşivi
(GARF) fond 5663, liste 1, dosya 1, yaprak

1; ayrıca bkz. **Dokumentı Proleterskoy Soli-
darnosti: Sbornik Dokumentov o Sodru-
jestve Trudyaşihnya Sovyetskogo Soyuzu s
Trudyaşimisyia Stran Azii, Afriki i Latins-
koy Ameriki v 1918-1961 godah**, İzdatelstvo
VTsSPS Profizdat, Moskva, 1962, s.45)

---

3 Aleksandr Nikolayeviç Teleşev, 29 Kasım-1 Aralık 1925 tarihlerinde düzenlenen sendikanın VI. Kongresi'nde başkanlığa seçilmiştir.